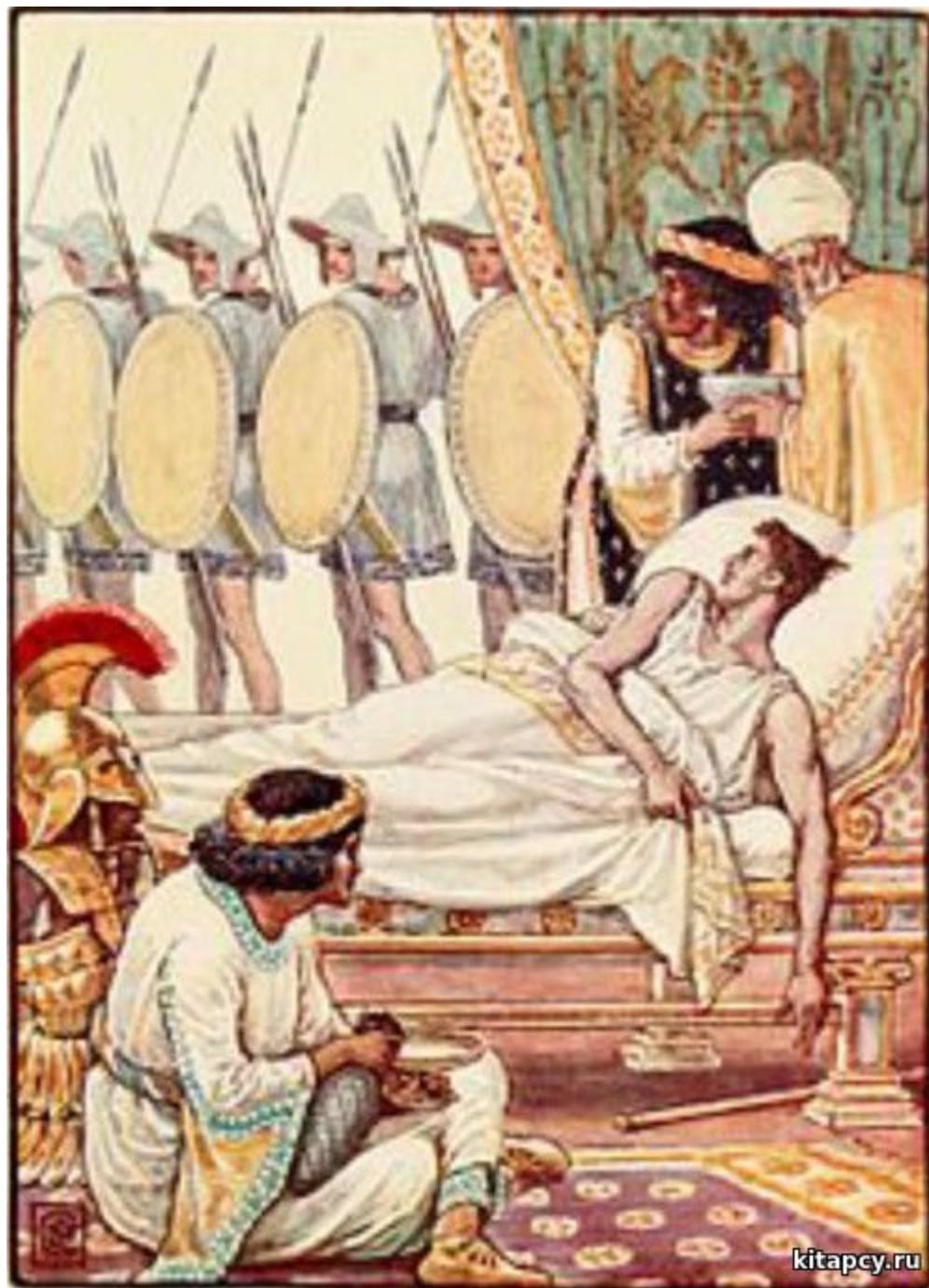


Aleksandr Makedonskiý nähili öldi?

Category: Geň-taňsy wakalar, Kitapcy

написано kitapcy | 23 января, 2025

Aleksandr Makedonskiý nähili öldi? ALEKSANDR MAKEDONSKIÝ NÄHILI ÖLDI?



kitapcy.ru

"Isgender dek ýeriň yüzünü alsaň,

Ýere ýegsan bolup, ýer dek bolar sen!".

Magtymguly Pyragy.

Aleksandr Makedonskiý öz döwründäki dünýäniň ýarsyny bary-ýogy on üç ýylда basyp almagy we şol wagtky dünýäniň iň güýçli döwleti bolan Pers imperiýasynyň regulýar goşunlaryny derbi-dagyn etmegi başaran beýik harby serkerdeleriň biridir.

Makedonskiniň ýeke-täk arzuwy bardy: Olam bütin dünýäniň ýeke-täk hökümdary bolmak. Ýöne ol özünden öñki we soňky basybalyjylaryň hiç haçan ýetip bilmejek bu arzuwyna ýetip bilmänem b.e.öñki 323-nji ýylyň 10-njy iýunynda, heniz 33 ýaşyndaka panydan bakyáa göç etmeli boldy.

Gadymy dünýäniň iň beýik hökümdarlarynyň biri bolan Makedonskiniň ölüm sebäbininiň syry onuň ölen wagtyndan başlap, biziň günlerimize çenli nämälimligine galdy. Onuň ölümü hakynthaky iň üstünde durulýan çaklamalar: zäherlenme, infeksiýa, ýa-da dildüwüşgiň pidasy bolmak...

Makedonskiniň ölüm sebäbi bilen baglanyşykly öñe sürülen ilkinji çaklama çybyn-çırkeýleriň adamlara ýokuşdurýan keseli bolan ysytmadan ölendigidi.

Makedonskide görülen käbir alamatlar ysytma keseline yşarat edýänem bolsa, soňky geçirilen barlaglar onuň ysytmadan ölmä ähtimallygyny aradan aýyrdы. Ysytma keseli bedende dürli násazlyklara getirmek bilen bile peşewiňem garalmagyna sebäp bolýar. Ýone patyşanyň duýsansyz násaglamagy we ölümü bilen baglanyşykly çeşmelerde bu barada hiç zat agzalmaýar.

ABŞ-nyň Wirjiniýa ştatynyň Saglygy goraýyş edarasynyň işgäri Jon Marryň we Kolorado uniwersitetiniň işgäri Çarlz Kalişeriň pikirine görä Makedonskiniň ölüm sebäbi Günbatar Nil wirusydyr (Вирус лихорадки Западного Нила). Olar bu pikirini gadymy grek filosofy Plutarha esaslanyp orta atýarlar.

Plutarhyň eserleriniň birinde Makedonskiniň Babyl şäheriniň alkymyna gelende asmanda ucuşyp ýören bir süri garga görəndigi we käbir gargalaryň ölen ýagdaýda onuň öňüne düşendigi barada aýdylýar. Bu jümle Marr we Kalişeri ABŞ-da hem giňden ýaýran wirusyň makedon hökümdarynyň ölümü bilen baglanyşygyny barlap görmäge iterdi.

Günbatar Nil wirusyny guşlar ýaýradýar, çybyn-çırkeýler bolsa

ony adamlara ýokuşdýrýar.

Makedonskiniň ölmekiniň öñ ýanyndaky dem alyş ýollarynyň infeksiýasy we deriniň gyzaryp başlamagy ýaly simptomlary bilen Günbatar Nil wirusy ýokuşan bir adamyň alamatlaryny kompýuter programmasы arkaly deňeşdirip gören hünärmenler: "Kompýuter bize Makedonskiniň ölüm sebäbinin Günbatar Nil wirusydygyny yüz göterim subut etdi" diýdiler.

Täze Zelandiýaly barlagçylar tarapyndan geçirilen we "Klinikal Toksikologiya" ("Clinical Toxicology") žurnalynda çap edilen bir ylmy-barlagyň netijesi bolsa Makedonskiniň zäherlenip ölmə ähtimallygyny öñe sürüär.

Simptomlar grekler tarapyndan gusdurujy serişde hökmünde ulanylan zäherli ak çöpleme (*Veratrum album*) ösümligine yşarat edýär. Ölmezden öñ hökümdaryň garny agyranmyş, dowamly gusupdyr, hatda galýusinasiýalar hem geçiripdir.

Makedonskiniň näme sebäpli ölendiği boýunça başga-da birnäge çaklama bar.

Otago uniwersitetinden Leo Scep hem alkogol zäherlenmesi, tif (брюшной тиф) we ysytmä keseli ýaly ähtimallyklary öñe sürüär. Ýöne başga bir çaklama hem azyndan iki müñ ýyl bări ortadan aýrylanok: Makedonskiý zäherlenen bolmagy gaty ahmal. Käbir çeşmeler patışanyň bir pyýala şerap içensoň, içegesine sanjylan ýiti agyry sebäpli zarynlap erbet gygyrandygyn dan söz açýar. Şondan soňam hemme zat bulaşýar...

Александр
АЙЗЕНБЕРГ

ОГНЕННЫЙ ЦАРЬ



kitapcy.ru

Bu çaklamanyň dogry bolup çykaýmagy mümkün. Sebäbi Makedonskoniň töwereginde dostundan duşmany köp bolupdyr. Eýse patyşa hakykatdanam awy berlip öldürlen bolsa, onuň bu içeni nähili zäherkä? Jesediň ýok ýerinde bu boýunça hiç haçanam kesgitli bir zat aýdyp bolmaz. Şonuň üçinem Sçep diňe symptomlara seredip ölüm sebäbinin ähtimallyklaryny öñe sürmek bilen çäklenilýändigini aýdýar. Sebäbi häzire çenli Makedonskinin ne bir mazary, ne bir jesediniň galyndysy tapyldy. Sçep we onuň kärdeşleri barlag geçirende sistematiki taýdan zäherlenme senariýasyna gözegçilik edipdirler. Munuň üçin mälim symptomlaryň haýsy zäher bilen orta çykýandygyny we

haýsy ösümligiň Makedonskiniň töwereginde bolandygyny barlap gördüler. Öwrenilen himiki we botaniki zäherlerden görlüsi ýaly ak çöpleme ösümligindäki alkaloidler Makedonskini on iki günün içinde öldürmäge we simptomlary orta çykarmaga ukyplı. Çünkü striknin ýa-da arsenik çalt hereket edýän wirusdy we bu kesel uzaga çekmän alardy. Emma ak çöplemäniň zäheri dessine garyn agyrysyny döredýär. Garyn agyrynyň yzysüre bolsa ýürek bulanma we gusma başlaýar. Mundan soň zäher damarlara aralaşýar. Alkaloid damar öýjüklerindäki möhüm ion kanallaryny petikläp, bogunlaryň tapdan düşürýär ahyrynda-da ysmaz edip taşlaýar. Ýurege barýan damarlar hem mundan täsirlenip, ýürek urşy haýallaýar gan basyşy peselyär. Makedonskide muňa meňzes alamatlar bolup geçipdir. Hususanam onuň ölüm pursadyna çenli bolup geçen zatlaram bu aýdylanlara laýyk gelýär. Mundan başga-da oňa tebigy zäheriň berilen bolmagynyň mümkünligini-de ýatdan çykarmaly däl.

Ak çöpleme ösümligi gadymy döwürlerde greklerde giňden ulanylan ösümlik eken. Hatda onuň ýörite işlenen we ajadylan logalasy derman hökmünde-de ulanylypdyr. Zäher şerabyň içinde eräp ajan bolmagy ahmal. Alymlar jenaýaty amala aşyranyň muny Makedonskiniň içýän şerabyna goşan bolmagynyň hem daşda däldigini öñe sürüyärler.

• **Goşmaça maglumat üçin seret:**

1). "Aleksandr Makedonskiý", saýtdaky linki:

http://kitapcy.ml/news/aleksandr_makedonskiy/2018-12-01-3735

http://kitapcy.ml/news/aleksandr_makedonskiy_makalanyndowamy/2018-12-01-3738

2). "Makedonskiniň başyny aýlan türkmen kagany", saýtdaky linki:

http://kitapcy.ml/news/makedonskinin_basyny_aylan_turkmen_kagan/2018-07-10-1224

Internet maglumatlary esasynda taýýarlandy.

@ Kitapçylar. Geň-taňsy wakalar